

зобов'язання і депозити тощо, а також практично нескінченні їх комбінації. Їхня корисність для розвитку фінансових ринків є безперечною. Разом з тим самі вони є джерелом ризику, а деякі з них — джерелом ризиків нового типу. Ці ризики мають свою специфіку і технічну складність стосовно їхньої ідентифікації, моделювання, моніторингу та управління ними.

Зазначимо також, що поява Інтернету привела до розвитку Інтернет-бізнесу (електронного бізнесу у кіберпросторі, або е-бізнесу). Досвід функціонування е-бізнесу показує, що з'явилася нова сфера ділових ризиків, де основні властивості ризиків (загроза збитків, невизначеність і можливість) виявляються в усій повноті. Отже, бізнес зіштовхується з новими умовами свого функціонування; зважаючи на це, традиційні концепції економічної безпеки не вирішують усіх проблем.

З питань ризикології у світі проводиться протягом року з десятків конференцій, виходять сотні статей, десятки монографій, багато навчальних посібників, проводяться наукові школи, семінари. Один з таких семінарів — Всеукраїнський науковий семінар «Моделювання та ризикологія в економіці» — протягом останніх трьох років функціонує в КНЕУ на базі кафедри економіко-математичних методів. Його засідання відбуваються двічі на місяць. Доповіді присвячуються методологічним і методичним аспектам ризикології, інструментарію, а також питанням урахування ризику в певних сферах економічної діяльності. Теоретичні напрацювання та практика показують, що перед ризикологією стоїть низка проблем, а її найвагоміші результати необхідно впроваджувати в навчальний процес.

С. В. ВОЛОШИНА, канд. екон. наук, завідувач кафедри економіки підприємств (Криворізький економічний інститут КНЕУ)

ОРГАНІЗАЦІЯ НДРС В УМОВАХ ІНДИВІДУАЛЬНО-КОНСУЛЬТАТИВНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Індивідуально-консультативна форма навчання, яка базується на значному збільшенні обсягу самостійної роботи студента, перетворює традиційне навчання в діалоговий режим «викладач-науковець—студент».

Цю особливість сучасного навчального процесу слід окремо підкреслити, оскільки підприємства та організації все більше по-

требують фахівців, які спроможні не тільки відтворювати відомі економічні методики, а й конструювати нові, продукувати оптимальні рішення. Отож, з позиції ринкового курсу вітчизняних підприємств важливість активізації НДРС є очевидною.

НДРС належить до активних форм самостійної роботи студента, здійснення якої потребує інтенсивної розумової діяльності щодо систематизації та критичного огляду літературних джерел, формування власного погляду, перевірки його на практиці. Тому її виконання має бути спрямоване на більш здібних, більш підготовлених студентів, відбір яких разом з постановкою наукових завдань є важливим аспектом роботи викладача.

Постановка наукових завдань полягає перш за все у виділенні переліку проблем, за якими проводитимуться дослідження. Причому ці проблеми повинні бути пов'язані не тільки з однією дисципліною, яка вивчається студентом під керівництвом даного викладача. Формулювання проблеми має бути широким, тобто вимагати ув'язування матеріалу кількох дисциплін, а головне — спрямовувати студента на активне оволодіння своїм майбутнім фахом.

Другий аспект виділення завдань для дослідження — це їх комплексність, визначення впливу результатів дисциплінарного дослідження на економіку підприємств взагалі, можливість розповсюдження рекомендацій автора.

Для розвитку ініціативи студентів, формування у них навичок творчої поведінки в колективах паралельно з індивідуальними НДР можуть виконуватися комплексні наукові роботи або індивідуальні як складові комплексних. Ускладнення завдань з курсу в курс та їх наскрізний характер приводить за такого підходу до ґрунтовних наукових досліджень в дипломних роботах.

Безумовно, подібна організація НДРС ґрунтується на активних наукових розробках кафедр, на тому, що лектор курсу є справжнім науковцем і добре усвідомлює розвиток економічних проблем.

На кафедрі економіки підприємств КЕІ КНЕУ, що випускає фахівців трьох рівнів підготовки, ми намагаємося реалізувати вищевикладені підходи до організації НДРС, одночасно застосовуючи активні форми її проведення і презентацію результатів дослідження.

Прикладами дисциплінарних НДРС є індивідуальний та колективний науково-літературний пошук з підготовкою рефератів та есе, складання бібліографічно-анотованих оглядів за теоретичним або практичним дослідженням проблем, аналіз кейсів відомих фірм, проблемно-ділові ігри тощо.

На активізацію науково-пізнавальної діяльності студентів спрямована робота семінару «Вивчаємо праці лауреатів Нобелівської премії в галузі економіки» та наукового проблемного семінару зі спеціальності, а також виконання курсової роботи на магістерському курсі у формі складання бізнес-плану підприємницької діяльності з наступною його презентацією, проведення конкурсів на кращу студентську роботу, виконання НДРС на місцях переддипломної практики з узагальненням ліпших робіт у збірнику студентських наукових праць та організацією науково-практичної конференції спільно з провідними фахівцями підприємств.

Отже, стан НДРС залежить від участі викладачів у науковій роботі кафедр і від їхнього бажання вдосконалювати навчальний процес. Подальше її вдосконалення вбачається у створенні на кафедрах наукових шкіл за окремими спрямуваннями через поєднання наукових інтересів викладачів і студентів.

Л. М. ГРУЩЕНКО, ст. викладач кафедри педагогіки та психології КНЕУ

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Зміни, що відбуваються сьогодні у нашому суспільстві — це дуже складний і тривалий процес, пов'язаний з пошуком нових шляхів у всіх сферах діяльності людей. Процеси гуманізації і демократизації суспільства створюють сприятливі умови для розвитку творчого потенціалу кожного. У гуманному суспільстві розвиток творчої особистості стає самоціллю всіх суспільних відносин, і тому до майбутніх фахівців економічного профілю висуваються підвищені вимоги: зокрема, це стосується здатності самостійно приймати рішення, свідомо здійснювати свій вибір, уміти гнучко реагувати на зміни обставин і самому створювати нові обставини.

Отримання студентами КНЕУ другої спеціальності — «викладач економіки» передбачає втілення принципу бінарності, який означає потребу закласти психолого-педагогічну базу майбутньої професійної діяльності у сфері економіки та забезпечити необхідну і достатню підготовку до професійної діяльності як викладача економіки.

Розв'язання нових концептуальних проблем, запровадження новітніх технологій навчання потребує від сучасного викладача